

ARBETARMAKT

Nyhetsbrev nr 288, 16 december 2008

www.arbetarmakt.com

Arbetarmakt, svensk sektion av

Polismord på 15-åring utlöser ungdomsuppror över hela Grekland

9 december 2008

Grekland brinner. Tusentals ungdomar har gått ut på gatorna. De möter batongslag, sköldar och tårgas från den hatade kravallpolisen. Från Aten och Thessaloniki till Patras, Kreta och Korfu, har protesterna mot polisens mord på en 15-årig skolelev växt till ett landsomfattande uppror. Under trycket från den svidande ojämlikheten och orättvisorna och i en situation då Grekland drabbas hårt av den ekonomiska krisen samt med en generalstrejk planerad till onsdagen den 10 december, är det möjligt att regeringen kan falla. Även Greklands starkaste oppositionskrafter uppmanar regeringen att avgå. Grekland befinner sig, kort sagt, i en förrevolutionär kris, kanske på randen till en egen "1968".

På lördagskvällen den 6 december blev en ung skolelev, Alexandros-Andreas Grigoropoulos, nedskjuten av en patrullerande polis. Många lokala vittnen från stadsdelen Exarchia, där händelsen inträffade, berättar att det handlade om ett oprovocerat och kallblodigt mord. Men polisen, som till en början stöddes av medierna, spred lögnerna om att poliserna som var under attack svarade genom att skjuta i marken vilket resulterade i att en rikoschetterande kula av en olyckshändelse dödade pojken.

Det finns en amatörvideo som bevisar att polisen ljög och nu har polismannen i fråga blivit arresterad och anklagad för mord. Kanske eftersom Alexis var son till en bankdirektör så bad premiärministern Kostas Karamanlis om ursäkt för mordet och ministrarna erbjöd sig att avgå.

Ett militant svar

Det brutala mordet, tillsammans med lögnerna, har underblåst vreden bland unga människor, en vrede som fick sitt utbrott under varje efterföljande natt. Medan nyheten om mordet spreds utbröt spontana demonstrationer och strider med polisen i Aten och många andra viktiga städer över hela Grekland. Kravaller bröt ut också i minst fyra stora universitetsstäder – från Thessaloniki i norr, Patras i södern, Heraklion på Kreta och Ioannina i väst, men också på flera öar, inklusive Korfu.

I Aten demonstrerade tusentals den första natten och kom då under en våldsam attack från polisen som, snarare än att försvara egendom, koncentrerade sina insatser på demonstranterna: uppenbarligen med hopp om att en omfattande förstörelse skulle kunna vända opinionen till deras fördel. Det ser ut som om effekten av det var liten. Över hela Grekland marscherade tusentals gymnasie- och högskoleelever mot lokala polisstationer och de deltar nu i en skolstrejk. I Patras konfronterade välorganiserade demonstranter polisen, som använde tårgas i stor omfattning för att bryta upp demonstrationen, vilken spreds till gator runt polytekniska högskolan som också ligger i Exarchia.

Atens polytekniska högskola var skådeplatsen för det kända studentupproret i november 1973 mot den ökända militärjuntan. Atens universitet var också ockuperat tillsammans med andra högskolor i Grekland.

På natten måndagen den 8 december ägde två stora demonstrationer rum i Aten, en på Omoniatorget som organiserades av Greklands kommunistiska parti (KKE), den andra av resten av vänstern med SYRIZA i spetsen – en koalition av olika vänsterpartier plus Greklands sociala forum. Det rapporterades att den senare samlade 40 000 deltagare, en väldig mobilisering. Den stod emot upprepade attacker och provokationer från polisens sida som använde sig av tårgas. Demonstranterna bar en jättelik banderoll med orden "Dags att kasta ut dem!"

Universitetslärarna planerar att genomföra en tredagarstrejk med start på onsdag och lärarförbundet har uppmanat till en 24-timmars strejk på tisdagen. Grekiska arbetarnas konfederation (GSEE), den största sammanlutningen av fackförbund i landet, har redan beslutat om en endags generalstrejk onsdagen den 10. Demonstrationer i solidaritet med grekiska ungdomar har hållits i Berlin och London.

En reaktionär regering i allt djupare kris

Premiärministern Kostas Karamanlis – vars regeringsnyliberala reformer har ytterligare förvärrat arbetarklassens umbäranden – har fördömt "extremistelementen som utnyttjade tragedin", och hotat att "oacceptabla och farliga händelser kan inte och kommer inte att tolereras." Trots dessa tuffa ord är regeringen, som i parlamentet har en majoritet bestående av bara ett mandat, inte stark. Den har blivit skadad genom korruptionsskandaler och förlorat 3 ministrar under de senaste 12 månaderna. Rörelsen kräver att regeringen ska avgå och den stöds nu i detta krav av det största oppositionspartiet Pasok.

Den sociala och ekonomiska situationen i Grekland försämrats snabbt. Medan en av fem lever under fattigdomens gräns, ökar vreden mot regeringens politik vars mål är att avveckla budgetunderskottet. Arbetslösheten är 8 procent totalt men är mycket större i den unga generationen – speciellt i åldern mellan 20 och 25 – och inflationen är mycket hög. Många unga arbetare klarar sig nätt och jämnt med sina 500 euro (5300 kr) i månaden. Massprotester med målet att stöta regeringen, våldsamma sammandrabbningar med polisen och en allt djupare ekonomisk kris, allt detta sammantaget ser alltmer ut som en förrevolutionär situation.

Ledarskapets kris

Mycket kommer nu att bero på hur fackföreningarna och vänsterpartierna kommer att handla. George Papandreou från Pasok – ett borgerligt vänsterpopulistiskt parti med socialdemokratisk kulör – brukar traditionellt hoppa in i sådana situationer och rädda skinnet på de härskande

klassernas. Ledarna för fackföreningarna har ändrat sina planer så att generalstrejken inte leder till en massdemonstration, medan KKE som vanligt inte kommer att delta i kampens enhetsfront mot polisen och regeringen.

Kommer facket och Pasok, kanske med hjälp av KKE, som har kallat vänstern och de militanta ungdomarna för provokatörer, att lyckas med att lugna situationen genom endagsaktioner och genom att splittra de äldre arbetarna från ungdomarna? Utan tvekan försöker ledarna att göra allt de kan för att styra händelserna i denna riktning. Eller kommer arbetarklassens gräsrotter och ungdomar, om de ges vägledning av grupperna på vänsterkanten, sociala forumet osv., att tvinga ledarna att sluta meditera och i stället börja konfrontera regeringen?

Uppropen från Greklands sociala forum och Greklands kommunistiska organisation (KOE) är åtminstone uppmuntrande: "De brutala åtgärdernas regim, en regim som tillsammans med vissa heliga bergskloster varit medbrotslig i affärer av väldiga proportioner, en regim som har sålt ut allting i landet (från hamnar och flygbolag till telekommunikationer och den offentliga utbildningen) måste störtas av denna väldiga rörelse av folkets vrede." (8 december 2008)

En allomfattande och tidsmässigt obegränsad generalstrejk – mobiliserad och organiserad av lokala råd av arbetarnas och studenternas deputerade – skulle inte bara kunna avsätta Karamanlis, den skulle även kunna tillsätta en arbetarregering, bestående av vänstern och arbetarpartierna, under kontroll av arbetarråden.

En allomfattande europeisk kamp

Inte heller utspelar sig händelserna i Grekland mot bakgrund av ett lugnt och passivt Europa. I Italien kommer ytterligare en endagsstrejk att äga rum den 12 december tillsammans med ungdoms- och studentmobiliseringar mot regeringen Berlusconi nyliberala reformer inom utbildningen. Förra veckan bevittnade Irland stora demonstrationer mot liknande reformer. Innan dess var det Tysklands och Spaniens tur.

Följaktligen är det inte förvånande att den ordentligt högervidna tidningen *The Daily Telegraph* kommenterade den grekiska ungdomens uppror: "Liknande utbrott är möjliga i andra länder. Recessioner är alltid hårda mot de unga. Och medan de grekiska bråkmakarnas slagord – 'Kulor för era ungdomar, pengar för era banker' – kanske inte kan kvalificera sig som en socioekonomisk analys, så fastnar det snabbt i örat."

Vi måste se till att ungdomarnas uppror sprider sig över hela Europa, och tar till sig italienarnas slagord – vi kommer inte att betala för deras kris. Vi måste se till att detta uppror motsätter sig det utbredda polisvåldet och mediernas demonisering av unga människor bara för att de inte vill acceptera utbildningens förfall, arbetslöshet eller utsiktslösa jobb som sin lott i livet.

Men – på samma sätt som i Italien måste rörelsen sprida sig och ställa arbetarklassen i förgrunden, som hotas av massiva jobbförluster och fabriksnedläggningar. Alla tillsammans – *tous ensemble* – som de franska arbetarna och studenterna gjorde i rörelsen mot CPE; vi kan slå tillbaka våra härskares försök att tvinga oss att betala för den allt djupare krisen hos deras eget system, och ifrågasätta själva systemets fortlevnad.

Dave Stockton

Generalstrejk i Italien

I samband med den italienska generalstrejken den 11 december åkte en delegation från den socialistiska ungdomsorganisationen REVOLUTION i Storbritannien dit för att föra fram sin solidaritet och knyta kontakter. Vi återger deras budskap:

Den "abnorma vågen" måste svepa fram över Europa!

Studenternas och arbetarnas rörelse i Italien under de senaste månaderna är en inspiration för alla de i Europa som står inför liknande strider nu när recessionen tar ett fast grepp.

Både "vänster"- och högerregeringar i Italien, Frankrike, Tyskland, Spanien och Storbritannien spenderar miljarder på att rädda bankerna, medan de fortsätter att sälja ut vårt utbildningssystem och vår offentliga service till samma parasitära företag som i första omgången orsakade denna kris. Den italienska rörelsen har rest parollen "Vi kommer inte att betala för deras kris". Vi behöver resa den parollen i studenternas och arbetarnas demonstrationer över hela kontinenten.

Motståndet har redan uppstått i Tyskland och Frankrike. I november demonstrerade 100 000 tyska elever i mer än 40 städer mot nyliberala angrepp och ockupationer av skolor och universitet har inletts.

Frankrike har upplevt stora demonstrationer med 250 000 deltagare mot nedskärningar i utbildning och strejker bland lärarna. Anställda vid järnvägarna och andra arbetare har strejkat eller hotat med strejker. Den 22 oktober, den 13 november och den 20 november protesterade stora demonstrationer mot de planer på att privatisera utbildningen som fastslagits av EU:s så kallade Bolognadeklaration.

Även Storbritannien utsätts för angrepp på utbildningen. Många av de "marknadsreformer" som framtvingats i London har genomförts både under de konservativas och under Labours regeringar. Studenter belastas med stora lån. Men vårt officiella studentfack går i regeringens ledband och kommer inte att bekämpa avgifterna eller kämpa för fri bostad, stipendier etc. Vi anser att vi måste följa exemplet från våra italienska, spanska och franska kamrater. Det är därför vi är här.

Internationell solidaritet, nätverk och organisationer kan bidra till att den "abnorma vågen" ska växa till ett fenomen i hela Europa och knyta band med den kamp som förs av de arbetare som står inför en massivt ökande arbetslöshet. Därför föreslår vi en alleuropeisk konferens med målet att internationellt samordna kampen – det är uppenbart att om den italienska rörelsen tar detta initiativ kommer det att mötas av ett omedelbart svar från studentrörelser i hela Europa.

Rörelsen i Italien visar vad som kan hända när studenter, elever och gymnasister och andra ungdomar förenar sig med den organiserade arbetarklassen. Det var den kombinationen av krafter och samordnade ansträngningar som ledde till seger för den franska rörelsen mot CPE för två år sedan.

Den ekonomiska kris som för närvarande drabbar världen är också en djup politisk kris. I alla länder har ledarna för vänsterns och arbetarklassens traditionella partier sålt sina medlemmar till nyliberalismen. Detta har även diskrediterat partier som tycktes stå mycket längre till vänster såsom Rifondazione Comunista. De öppnade vägen för Berlusconi.

Om vi en gång för alla verkligen ska kunna stoppa an-

greppen på utbildningen, skapa en utbildning för alla baserad på våra sociala behov, kampen mot utsugning, rasism, sexism, och inte för profiter för några få, kommer vi att behöva en helt annan typ av politiskt parti. Inte en upprepning av de liberala, socialdemokratiska och stalinistiska formationerna. Vi behöver ett internationellt parti som tar sin utgångspunkt i kapitalismens störtande och den socialistiska revolutionen och organiserar arbetare, ungdomar och studenter för att tillsammans göra just det.

REVO i protesternas och strejkernas Italien

Kamrater i brittiska REVOLUTION deltar just nu i en solidaritetsdelegation som rest till Italien för att delta i protesterna mot regeringen Berlusconi nedskärningar och nyliberala angrepp mot utbildningssystemet. Det är alltså inte bara Grekland som just nu skakas av omfattande protester. Här är deras intryck från den protestvåg som på italienska kallas för "onda anomala" – den avvikande vågen, eller monstervågen.

Demonstrationsrapport från Rom, 12 december 2008

Idag var det generalstrejk och enorma demonstrationer i Italien mot president Berlusconi nedskärningar och privatiseringar inom utbildningssystemet. Kamrater ur brittiska sektionen av REVOLUTION deltog i protesterna som en del i en internationell solidaritetsdelegation.

Kvällen innan demonstrationen hade vi förberett en stor, röd banderoll med texten: "Solidaritet från brittiska arbetare och studenter! Länge leve protestvågen! Ned med Berlusconi!" De italienska studenterna tyckte att vår banderoll var "bella", och detta satte tonen för den solidaritet som skulle följa under demonstrationen.

Vi satte igång vid tiotiden på morgonen, och samlades vid entrén till den ockuperade fysikfakulteten vid Rom-universitetet La Sapienza, där vi också bor. Vi delade ut flygblad där syftet med vårt besök förklaras – att visa vårt stöd och uppmana till organiserandet av en internationell studentkonferens för att sprida den italienska rörelsens radikalism över hela Europa.

Tyvärr regnade det under större delen av dagen, men vi blev inte på sämre humör för det, utan drog igång sånger och slagord i vårt block. Snart lärde vi oss också italienska slagord, och de slagord vi hade med oss från de brittiska demonstrationerna mot den ekonomiska krisens konsekvenser gjorde succé: "they say cut back, we say fight back" (de säger skär ned, vi säger kämpa emot), och "one solution – revolution!"

Många demonstranter kom fram för att prata med oss och tacka oss för att vi deltog i demonstrationerna. Många höll också med om vår uppmaning till en internationell studentkonferens, för att samordna motståndet mot de nyliberala angreppen på utbildningssystemet. Kvällen innan demonstrationen träffade vi studenter vid La Sapienza som instämde i att det behövs ett revolutionärt parti – ett krav vi också lyfte fram i vår propaganda.

Demonstrationen var grym. Gatorna fylldes av ljudbilar, dans, och ett hav av röda flaggor med symbolen för "monstervågen". Vi marscherade genom Rom, förbi vackra stadsdelar och det imponerande Colosseum.

En vänligt inställd student frågade om vi ville tala när demonstrationen slutligen samlades utanför utbildningsdepartementet, där också beväpnade poliser syntes överallt. Simon, REVO-medlem och student vid Westminster universitet, talade om hur nedskärningar inom utbildningssektorn är ett globalt problem, och uttryckte vår

solidaritet med den italienska kampen. Han möttes av stora applåder från de församlade studenterna och arbetarna. Simons mening till att organisera ett alleuropeiskt möte i Italien mötte också det positivt gensvar från demonstranterna.

Vi diskuterade vidare med några elever, och utbytte kontaktuppgifter, innan det var dags att införskaffa lite pizza. Vi drog till närmaste tunnelbanestation medan ljudbilarna började pumpa Beatles och andra klassiker. Det var härlig stämning, och demonstrationen kändes framgångsrik trots det tråkiga vädret. Vi tog avsked av studenterna efter att de hade lärt oss texten till *Bella Ciao*, den klassiska, italienska protestsången.

Terrorn i Mumbai stärker reaktionärerna

1 december 2008

Terrorister beväpnade med automatvapen och granater har angripit Indiens ekonomiska huvudstad Mumbai. De riktade in sig på hotell och ett berömt kafé som frekventeras av turister, liksom sjukhus, ett judiskt kulturcentrum och den centrala järnvägsstationen. Attackerna fick ett slut när indiska säkerhetsstyrkor erövrade hotellet Taj Mahal Palace. Dödssiffran går upp mot 200, med fler än 300 skadade. Angreppet kommer sannolikt att få regionala och globala konsekvenser som bådär illa för progressivt motstånd överallt.

En grupp som kallar sig Deccan Mujaheddin (vilket antyder deras ursprung i ett område i södra Indien) har tagit på sig ansvaret för angreppet, även om kommentatorer säger att en grupp som kallar sig Indiska Mujaheddin troligtvis utförde det. Indisk polis anklagar dessa krafter för andra bombattacker i Indien, inklusive explosioner på pendeltåg som dödade 187 människor i Mumbai för två år sedan och 63 människor i turiststaden Jaipur i år.

Polisen har gripit en av angriparna som påstås ha erkänt att han kommer från Faridkot i Pakistan – vilket ökar sannolikheten för att angreppet kommer att användas som förevändning för att utpeka muslimer i Indien som syndabockar och för att driva fram konfrontationer med Pakistan.

Piskar fram rasism

På samma sätt har vissa tabloidtidningar i Storbritannien hävdat – med som det verkar inga eller mycket klena bevis – att upp till sju av angriparna var brittiskfödda muslimer från Leeds och Bradford med pakistanskt ursprung. Att dessa påståenden sedan har avvisats som grundlösa av BBC och den indiska regeringen visar hur ivriga en del i brittiska media är att utnyttja varje tillfälle att jaga muslimer och hur de medverkar i en dagordning som rättfärdigar ökad repression från staten, i det här fallet i säkerhetens namn.

Det är verkligen svårt att se hur mycket mer de kunde ha gjort för att underblåsa våld mot brittiska muslimer eller uppträda som rekryteringsagenter för British National party, utan att åtalas för det.

Det står klart att dessa angrepp inte har något annat resultat än att stärka reaktionära krafter i Indien och världen över. Alla progressiva krafter och arbetarrörelsen måste utan att tveka fördöma dem. Sådana aktioner, som kommer att användas för att uppväcka hat mellan Indiens muslimska minoritet och dess hinduiska majoritet, kan inte på något som helst sätt tjäna något progressivt syfte.

Samtidigt som det urskiljningslösa skjutandet av vanliga indier (och utlänningar) från alla slags bakgrunder på

järnvägsstationen Chatrapati Shivaji har varit de mest chockerande slaktscenerna, måste man också notera angreppet mot ett ortodox judiskt religiöst centrum och mordet på centrals rabbin och hans fru, som ett tecken på dess reaktionära och orättfärdiga karaktär.

Oavsett om rörelsen Chabad-Lubavitcher, som äger och driver centrat, stöder den sionistiska staten, kan detta inte på något sätt betraktas som en motståndshandling mot sionismen eller som solidaritet med de förtryckta palestinierna. Istället förstärker det budskapet, som är gemensamt för de flesta jihadistiska rörelserna, att deras krig är ett krig riktat mot judar överallt i världen.

Detta är reaktionära dårares "antisionism" och ger i verkligheten stöd till den israeliska statens budskap att stöd till palestinierna och motstånd mot den expansionistiska israeliska staten är antisemitiskt.

Vårt fördömande har emellertid inte något gemensamt med den indiska regeringens hycklande ilska. Dess styrkor har skjutit ner åtminstone 45 muslimska demonstranter i Kashmir sedan i augusti. Den indiske premiärministern har också hotat med att "med kraft ta itu med" användningen av grannlänarnas territorium för att angripa Indien, vilket är ett hot mot Pakistan eller Bangladesh, beroende på terroristernas ursprung. Det har inte heller något gemensamt med de imperialistiska makternas svar, vilka civila offer bara berör om dem själva eller deras allierade inte är ansvariga.

Ett revolutionärt svar

Arbetarrörelsen och studenternas och ungdomens rörelser måste skynda till försvar av muslimerna om hinduiska chauvinister hotar att släppa lös ett blodbad som svar. Arbetarrörelsen – som inte bör ta hänsyn till vare sig religiösa eller nationalistiska fördömanden – måste ta initiativet till att förhindra detta.

De förutsättningar som gör det möjligt för islamistiska terrorister att rekrytera unga kämpar har sitt ursprung i "kriget mot terrorn" och dess föregångare, som kriget mot Irak 1991, förutom västerländska företags plundring av Mellanösterns oljerikedomar och arabstaternas och gulfstaternas fullständiga underkastelse inför USA-imperialismen. Inte heller bör vi glömma den desperation som uppstår ur den växande fattigdomen och ojämlikheten för större delen av befolkningen, vilket blev fallet under nyliberalismens "år av uppgång" i Indien och många andra länder i Sydasiens. Nu drabbas Indien hårt av arbetslöshet och förluster av arbetsplatser.

Arbetarklassens enhet, och arbetarens enhet med fattigbonden, kan nå över alla religiösa, etniska och nationella uppsplittringar. Det är av avgörande betydelse att arbetarrörelsen inleder en kraftfull motoffensiv mot denna kris. Om den gör det, kommer alla försök, oavsett om det är från hinduiska och muslimska sektersiter eller från själva regeringen, att piska fram hat mellan etniska och religiösa grupper att klinga för döva öron.

www.fifthinternational.org

Från global kreditkris till global recession: Efter stormen kommer regnet

3 december 2008

Även när vi ser tillbaka på dem med ett visst perspektiv, förblir händelserna under hösten 2008 anmärkningsvärda. Det finansiella världssystemet stod inför ett sammanbrott, centralbankerna pumpade in biljarder för att stötta det. Aktie- och kreditmarknaderna smittades av blind panik

och banker förstärktes. Den kapitalistiska staten tvingades gå in för att rädda kapitalismen från sig själv.

Detta är säkerligen ett av de traumatiska ögonblick när kapitalismen går in i en plötslig metamorfos, när en hel historisk period antaganden och normer slås sönder och snabb förändring inträder. Krisen 2008 intar redan sin plats i historieböckerna vid sidan av andra stora kriser som formade politik och klassförhållanden under årtionden: den ekonomiska krisen 1847–48, kraschen på Wall Street 1929–31, oljekrisen 1973 och Volckerchocken 1978 som inledde den djupa recessionen i början av 1980-talet. Sammanbrottet för Lehman Brothers i september var den första verkligt ödeläggande händelsen i den framväxande stormen. Den drev viktiga brittiska banker i händerna på staten. I november befann vi oss i stormens öga; ett slags ödsligt lugn infann sig när hundratals miljoner människor världen över förberedde sig inför den kommande recessionen.

Uppmärksamheten har nu förflyttats från Wall Street till affärsgatorna (High Street) när de stora världsekonomierna står inför en allvarlig minskning av den ekonomiska aktiviteten. En världsrecession är nu på väg.

Regeringarnas svar har varit att vidta anticykliska åtgärder: försök att avvärja krisen och bromsa recessionen genom att föra tillbaka pengar in i systemet antingen genom ökade statliga utgifter eller skattesänkningar. Samtidigt vill dem desperat stabilisera finanssystemet så att bankerna kan återgå till att låna ut, uppmuntra konsumenterna och se till att företagen har tillräckligt med kapital för att fortsätta sin verksamhet.

Den fråga som alla ställer sig är: kommer det att fungera? Kommer dessa åtgärder att räcka för att stoppa en allvarlig och utdragen recession?

Den globala recessionen sprider sig

Det finns en omfattande enighet om att världens stora ekonomier är på väg in i en recessionsfas i industricykeln. I Storbritannien var BNP:s tillväxt under andra kvartalet 0 procent medan tredje kvartalet medförde en minskning med 0,5 procent, en recession i allt utom namn. Nu har finansminister Alistair Darling ändrat sin bedömning för 2009 från 2,75 procent till mellan minus 0,75 procent och minus 1,25 procent, vilket BBC kallar "den största ändringen neråt som noterats".

I Tyskland följdes en minskning med 0,4 procent av ännu en minskning med 0,5 procent och lämnade ekonomin "officiellt" (två på varandra följande kvartal med minustillväxt) i recession. Eurozonen i sin helhet genomgick också två på varandra följande kvartal med en negativ tillväxt på 0,2 procent. Frankrike undgick en "officiell" recession men fann ingen större tröst i siffrorna för tredje kvartalet med 0,1 procents tillväxt.

I Asien föll Japan in i en recession med 0,4 procents och sedan 0,1 procents minskning under andra och tredje kvartalet. Samtidigt har tillväxten börjat falla i Kina och sjönk från nästan 12 procent till 9 procent men förutspås sjunka under 7 procent årets sista kvartal. Detta har redan lett till omfattande stängningar av fabriker och protester från arbetarna. I USA noterades förvånansvärt nog en tillväxt på 2,3 procent under andra kvartalet, när exportörer drog fördel av den sjunkande dollarn, men tillväxten sjönk med 0,3 procent under tredje kvartalet 2008.

Recessionens spridning i världsekonomin illustrerar hur viktiga krediter har blivit för den globala tillväxten under globaliseringen. De två senaste årtiondenas upp-

gång i detaljhandeln i Storbritannien och USA finansierades till stor del genom krediter som garanterades av stigande priser på bostäder och mark. Nu faller priserna på bostäder och mark och som tillgångar för krediter är de allt värdeslösare. Därför minskar konsumtionen drastiskt.

Exportörer som är beroende av den amerikanska marknaden drabbas också hårt. Tyskland är världens största exportör och drabbades hårt av konsumtionens minskning i USA medan den svaga dollarn gjorde tysk export mindre attraktiv jämfört med amerikansk produktion. Tyskland drogs in i recession även om dess inhemska ekonomi befann sig mitt i cykelns uppåtgående fas. Kina är på liknande sätt starkt beroende av de amerikanska och europeiska exportmarknaderna. Men detta får inte heller överskattas. Minskad export intensifierade bara den nedgång som redan var på gång i Kina och som huvudsakligen orsakas av att den inhemska ekonomin nått gränsen för sin egen febriga expansion. Kronisk överkapacitet finns nu i nästan varje sektor.

Kreditkrisen långt ifrån över

När nu uppmärksamheten fokuseras på recessionen i världens stora ekonomier, förbiser man det faktum att krisens finansiella aspekt långt ifrån är över. Det är häpnadsväckande att de garantier för Citigroup som USA:s finansdepartement utställt inte ens hamnade på tidningarnas framsidor, trots att detta megaföretag är världens största bank med cirka 200 miljoner kunder och sammanlagda tillgångar som nästan motsvarar Storbritanniens hela ekonomiska produktion.

I likhet med världens största försäkringsbolag AIG tidigare, har Citigroup delvis förstatligats, med statens byte av 20 miljarder dollar i återkapitalisering, tillsammans med löften om att absorbera förlusterna på 306 miljarder dollar i förgitade tillgångar, mot preferensaktier. Uppgårelsen är, som BBC:s Robert Peston formulerade det, så nära man kan komma ett fullständigt förstatligande utan att staten tar över 100 procent av ägandet. Den enda trösten för aktieägarna är att deras papperslappar inte är helt värdelösa, även om de är värda mindre än 10 procent av vad de var värda för två år sedan och att finansdepartementet har lovat att framtida utdelningar till aktieägarna kommer att begränsas.

Citigroup visar att borgenerande för fler finansiella institutioner fortfarande är aktuellt. I Storbritannien hävdade en studie från nationella institutet för ekonomisk och social forskning att affärsbankerna behöver upp till 110 miljarder pund i återkapitalisering för att återupprätta "normala villkor för utlåning". Denna siffra överskuggar de 37 miljarder pund som direkt pumpats in i bankerna i utbyte mot eget kapital och uppgår till omkring 8 procent av Storbritanniens BNP. Om regeringen skulle föra in så stora summor, skulle det innebära ett fullskaligt förstatligande av banksystemet enligt nuvarande aktievärde.

Ordföranden i samväldets finanskommitté John Mc Fall, allierad med Brown och Darling, var långt ifrån att på förhand avvisa detta förslag som en sammansvärjning av avgrundsvänstern och sade att om bankerna inte återupptog normal utlåning "kommer kravet på fullständigt förstatligande att bli starkare". Det faktum att den brittiska regeringen till och med är beredd att överväga ett sådant förslag visar hur desperata regeringarna är att bankerna ska återuppta utlåningen för att stötta konsumenternas köpkraft och se till att företag har tillräcklig likvidi-

tet för att överleva recessionen.

Det visar också att deras strategi – att tillhandahålla miljarder för att garantera utlåningen mellan banker och erbjuda billiga, kortsiktiga krediter, delvist förstatligande av en del banker och sänkning av centralbankernas räntor (1 procent i USA, 3 procent i Storbritannien, 3,25 procent i eurozonen) – inte fungerar.

Bankerna tillhandahåller inte tillräckliga krediter för att smörja systemet. Siffror från brittiska bankförbundet visade i oktober att 21 584 nya bostadslån godkändes, en nedgång med 52 procent jämfört med 12 månader tidigare. De totala bostadslånen, inklusive förnyelse av lån och planer för frigörelse av eget kapital, uppgick till 11,9 miljarder pund, en nedgång med 39 procent jämfört med ett år tidigare.

Ökningen i september av utlåningen till konsumenter och företag som inte är finansiella är på sin lägsta nivå sedan 1998, och mycket av detta drivs av desperationen när företagens kontantflöde upphör. Bristen på extrakrediter är ett sådant hot att Richard Lambert, direktör för CBI, skrev till premiärministern och bad honom att se till att bankerna lånar ut igen.

"Om [företag] inte kan få tag på de kontanter och krediter de behöver för sin dagliga verksamhet, finns det en verklig risk att vi får se bra företag gå under. De närmaste sex månaderna kommer att vara avgörande. Om vi ska ha en chans att hindra den här recessionen från att bli längre och mer smärtsam, behöver vi handla nu för att få kreditmarknaderna att fungera som de ska."

Att få bankerna att låna ut igen?

Hela den här debatten bland företagsledare och regeringar är helt annorlunda än för två månader sedan, när samma personer fördömde bankerna för oansvarig utlåning och skylldes krisen på "sammanbrott för regelverket". Detta hade lett till att bankerna lånade ut till låntagare som inte hade råd att betala tillbaka. Låt oss komma ihåg att kreditkrisen började med krisen för bostadslånen. Fattiga amerikaner uppmuntrades att ta lån de inte hade råd med på grundval av att huspriserna skulle fortsätta att öka.

När USA:s ekonomi började tappa fart och arbetslösheten ökade, gick spekulationen i huspriser och mark hela varvet runt och låntagare med dåliga lån började misslyckas med betalningarna och gav upphov till en dominoeffekt som nästan fällde det globala finanssystemet. Kreditkrisen var inte bara en kris i finanssystemet, isolerad från den "verkliga ekonomin", den utlöstes av nedgången i den amerikanska industricykeln.

Speciellt regeringarna i Storbritannien och USA behandlar fortfarande krisen som något som huvudsakligen finns i finanssektorn. Deras mål är att få bankerna att låna ut igen, så att de kan pumpa in mer krediter i systemet och stimulera den verkliga ekonomin, liksom under den senaste nedgången 2001–2003. Men hela den här politiken är felaktig.

Så länge bankerna är kommersiella institutioner kommer de inte att ge lån till låntagare, vare sig företag eller individer, som inte kan betala tillbaka (oavsett om det är till en tillräcklig ränta eller över huvud taget). Deras bokslut skriker ut behovet av att "skriva ner", dvs. dra tillbaka krediter, kräva in lån, innan några nya ges.

Ta exempelvis Barclays och Deutsche Bank som båda avböjde regeringarnas erbjudanden om partiellt förstatligande. *The Economist* påpekade den 6 november att detta

inte ska tas som ett tecken på hälsa. Båda bankerna har precis flyttat sina förgiftade tillgångar "ur bokslutet", värderat dem till det pris de köptes för, istället för det pris som de nu kan säljas för. De har för avsikt att sitta på dem och hoppas att de kommer att återgå till inköpspriset. Detta blev möjligt genom en tyst övergång till internationella bokföringsregler, Royal Bank of Scotland och Lloyds TSB följde efter, vilket innebär att dessa finansinstitutioner kan undvika det senaste årets skadliga nedskrivningar.

Om detta ska fungera beror inte bara på hur allvarlig deras exponering för existerande förgiftade tillgångar är, utan också huruvida mer av deras friska tillgångar "förgiftas" när nedgången biter ordentligt. Och det är denna perfekta storms grymma skönhet. Företag som berövas krediter går i konkurs.

Administratörer kan inte betala tillbaka dessa företags lån och detta utlöser nedskrivningar och ännu fler förluster i bankerna. Leverantörer drabbas också, eftersom de är beroende av beställningar från de företag som gått i konkurs. Arbetare avskedas i massomfattning. Detaljhandeln bryter samman. Fler företag går omkull. En rad negativa mekanismer i systemet fördjupar, kort sagt, krisen.

Vi ser redan hur denna process inleds. De "tre stora" amerikanska bil tillverkarna står inför konkurs och ber om garantier från staten. Så många som två miljoner jobb står på spel. I Storbritannien har nu Woolworths och MFI tagits om hand av konkursförvaltare och det handlar om trettio tusen jobb. Inte undra på att bankerna är ovilliga att medge nya krediter till systemet när det går in i cykelns kraschfas.

Regeringarnas svar i Storbritannien och USA är således helt och hållet meningslösa. Detta illustreras speciellt av Henry Paulsons och den amerikanska centralbankens vacklanden kring hur de ska använda de 700 miljarderna dollar i garantifonden. Den ursprungliga planen var att köpa upp alla förgiftade tillgångar och behålla dem i en statligt ägd "giftbank". Regeringen Browns beslut att delvis förstatliga stora banker tvingade Paulson att handla. Om inte han också erbjöd delvist förstatligande skulle bankerna i USA konkurrera med brittiska banker som delvis garanteras av skattebetalarnas pengar. Paulson gjorde därför en helomvändning och anammade planen med delvisa förstatliganden. Men detta ledde till att botten gick ur kreditmarknaderna när bankerna skyndade sig att sälja sina förgiftade tillgångar, som de hade förväntat sig att staten skulle köpa. Resultatet? Paulson tillkännagav ännu en helomvändning: de skulle köpa upp andelar och köpa de förgiftade tillgångarna.

Alla försök att få bankerna att låna ut igen aktualiserar i slutändan banksystemets fullständiga förstatligande eftersom institutioner som är vinstdrivande helt enkelt inte kommer att medge riskabla lån under nuvarande förhållanden. Det är emellertid inte den enda möjligheten som övervägs. Direktören för Bank of England, Mervyn King, har till och med krävt en sänkning av det kapital som krävs av bankerna, dvs. de kontanter de har i valven i förhållande till de krediter de medgivit, för att uppmuntra till mer utlåning (*Financial Times* 25 november). Det fanns inte ens en antydning om ironi i hans uttalande, en uppmaning till ännu mer liberalisering av finansmarknaderna.

Kommer de någonsin att lära sig? Det ser inte så ut. Martin Wolf formulerar det så här: "Ingen som granskar Storbritanniens ekonomi idag kan på allvar tro att svaret är mer skulder... Tiden för ständigt ökad utlåning och

den därmed förknippade uppgången i finansinstitutionerna är över." (*Financial Times* 24 november)

Det är detta som de brittiska och amerikanska regeringarna fortfarande måste ta itu med, och det kommer inte att bli lätt. Under tre årtionden närde de en uppblåst finanssektor. Marknaderna i London och på Wall Street utvidgade sin verksamhet i en orgie av det som kapitalisterna har mage att kalla "värdeskapande" – dvs. det som marxister kallar parasitism.

I den officiella kapitalistiska ekonomin beskrivs banker och finanshus som tillhandahåller räntebärande kapital som att de "skapar rikedom", eftersom de tillhandahåller fonder för investeringar i vinstgivande företag. Även om marxister inser finansernas roll i samordningen och organiseringen av kapitalistisk produktion och handel, har de ett mycket bättre sätt att förklara förhållandet mellan finanser och "rikedomsskapande".

Räntebärande kapital tillhandahålls som en förutsättning för produktion av kapital i utbyte mot ett krav på företagets vinster. I utbyte mot att tillhandahålla det som marxister kallar "fiktivt kapital", papperslappar som garanterar investeringar, utvinns finansinstitutionerna royalty från framtida produktion. Detta kan anta formen av krediter, när royalty återkommer som räntebetalningar ("skulder"), eller aktier och reverser som ger investeraren ett lagligt anspråk på framtida vinster. Dessa papperslappar säljs sedan själva med skiftande marknadspriser, vilket uppmuntrar spekulatörerna.

Detta kan givetvis anta olika former. Det avgörande är att denna aktivitet både är oundgänglig för ett utvecklat kapitalistiskt system och en parasit på produktionen ("den verkliga ekonomin"). Finansiärerna är privilegierade, eftersom de har mycket större tillgång till detaljerad information om marknaderna, men ändå spekulerar de samtidigt i slutändan i vilka de framtida vinsterna kommer att bli från ett antal vinstgivande investeringar. Systemet visar både möjligheten att planera en ekonomi och den absoluta motsättningen mellan rationell planering och produktion för profit.

Under de två senaste årtiondena, när finansvinsterna i hög grad översteg andra vinster, var detta alltså ett tecken på att finanskapitalet antog att framtida vinster ordentligt skulle överstiga de existerande vinsterna. Dessa antaganden var, som vi har sett, helt felaktiga. Kreditkrisen kan alltså förstås som en förödande återkoppling mellan de föreställda värdena i finansiella tillgångar och deras verkliga underliggande värde.

Från en inflationskris till en deflationskris

Ett drag i krisen under de senaste 18 månaderna har varit den snabbt ökade inflationen, speciellt när det gäller varupriser. Mellan sommaren 2007 och april 2008 steg livsmedelspriserna i världen med omkring 40 procent. Världspriset på olja nådde sin topp med mer än 145 dollar per fat under sommaren 2008, en kolossal ökning när man tänker på att oljepriset var 10 dollar per fat för tio år sedan.

Dramatiska prisstegringar är ett klassiskt drag i slutet av affärscykelns expansiva fas. De drivs fram av konkurrensen mellan kapitalister om att realisera den maximalt möjliga vinsten under hela cykeln. Kapitalisterna investerar i stor omfattning i maskiner och teknologi för att höja produktiviteten och öka vinstens mängd. Därför ökar kostnaderna för produktionen och kapitalisten tar ut detta

av konsumenterna i form av högre priser. Samtidigt alstrar efterfrågan på råmaterial prisstegringar även i denna sektor.

I andra bandet av *Kapitalet* visar Marx hur bristen på proportion mellan den sektor som framställer maskiner och produktionsmedel och den sektor som framställer konsumtionsvaror innebär att anställningarna, under cykelns expansiva fas, ökar snabbare än tillgången på lönevaror. Detta orsakar prisstegringar och löneökningar när cykeln går mot sin höjdpunkt. Detta är bara en orsak till inflation, orsaken till att den stiger i cykelns uppåtående fas. Det finns också andra orsaker, orsaker som förvärrar inflationen i krisfasen.

Denna process lagrar, som Richard Brenner visar i *The Credit Crunch – A Marxist Analysis*, oerhörda motsättningar. För att maximera vinsterna ökar kapitalisterna investeringarna i "konstant kapital" (maskiner, byggnader och råmaterial) snabbare än i levande arbete ("variabelt kapital"), men i den slutgiltiga analysen är det bara den obetalda delen av levande människors arbete som ger upphov till vinst. Den stigande andelen konstant i förhållande till variabelt kapital ger därför upphov till en tendens i profitkvoten (vinsten i förhållande till investeringarna) att falla. Om inte den här tendensen fanns skulle kapitalismen expandera i all oändlighet, anställa allt fler arbetare och skapa allt större vinster, men så är det inte. Tvärtom.

När vinstnivåerna faller minskar i slutändan vinstens massa (det är därför som vi får se vinstvarningar och företag som kollapsar). Banker och andra utlånare upptäcker detta tidigt och drar tillbaka lån. När nu alltför mycket kapital jagar alltför få möjligheter till vinster, måste kapital utplånas ("nedskrivs") innan en ny omgång med expansion kan börja.

Det är viktigt att förstå detta eftersom inflationen under krisfasen uppträder som en form av devalvering. Av vilken vara? Pengar.

En ökning av mängden pengar som cirkulerar i systemet, genom krediter eller genom att centralbankerna trycker pengar, kommer också att orsaka inflation. Mer pengar jagar samma varor vilket får priserna på dessa varor att stiga och pengarnas värde kommer att falla. Detta är normalt sett vad som skulle ha hänt när regeringarna i USA och Storbritannien använde billiga krediter för att åstadkomma en dramatisk ökning av pengar som cirkulerar för att undvika en djup recession 2001–2003. Men detta avvärjdes av deflationseffekten i billiga varor som var baserade på utsugningen av billig arbetskraft i Asien. Den effekten har minskat sedan början av 2007 när Kinas kapitalistiska utveckling skapade sitt eget inflationstryck. Men om inflationen är ett sådant problem, varför är det nu en plötslig panik över en "deflationskris"?

När vi, för det första, talar om en global deflation som skapats av den asiatiska kapitalismens expansion under globaliseringen, talar vi specifikt om varupriser. Samtidigt som varupriserna var låga, fanns det en dramatisk inflation i andra delar av den kapitalistiska ekonomin: stigande priser på exempelvis aktier, bostäder och mark. Därför fanns det en viss jämvikt mellan inflation och deflation vid vissa punkter i systemet. Det ledde till låg inflation i Storbritannien och USA. Gordon Brown kunde som finansminister exempelvis hålla sitt inflationsmål på 2 procent. Det är denna relativa jämvikt som nu har rubbats.

Paniken över deflation beror på att det är ett annat sätt för kapitalet att nedvärderas. Det kan innebära en deval-

vering av kapital som investerats i mark, råmaterial, varor och industri. När kapitalisterna inte kan realisera sina vinster från dessa investeringar, kommer de att hamstra kontanter och enbart återinvestera när de är övertygade om att marknaden har nått botten och att kapitalet inte kommer att nedvärderas något mer. De kapitalister som har aktiva investeringar, i konsumtionsvaror som exempelvis kläder, kommer att vara desperata att bli av med sina lager och kommer därför att sänka priserna. När vinsterna från industrin avtar, kommer bankerna samtidigt att vara tveksamma till att ge billiga krediter, och de kommer att höja de kommersiella räntorna, vilket naturligtvis ännu mer uppmuntrar till hamstring av kontanter på konton med hög ränta. Vi ser återigen hur de negativa mekanismerna förvärrar kraschen.

De brittiska och amerikanska regeringarna betraktar nu detta slags deflationistiska recession som den större faran, istället för risken med att pumpa in allt för mycket pengar i systemet och underblåsa inflationen. Deflation verkar dock vara den stora faran just nu. Bank of Englands kommitté för penningpolitik förutspår att detaljhandels index för inflationen kommer att "bli negativt" nästa år och detta är första gången som kommittén, som inrättades av Brown 1997, har förutspått sjunkande priser. Detta är ett resultat av omfattningen i den nedskrivning som nu pågår i den globala recessionen.

Pumpa in pengar i systemet

Det finns goda skäl att tro att försöken att stimulera kreditmarknaderna och få igång utlåningen igen står inför stora hinder, inte minst från bankerna själva. Men vad skulle hända om vi (kanske hypotetiskt) antar att det var framgångsrikt.

I verkligheten kommer det att uppmuntra ett ytterligare skapande av fiktivt kapital och, även om det kanske kan skapa en spekulativ uppgång i bostäder och mark under en tid, kommer det att återigen stöta på samma problem som tidigare: kan det värde som förväntas genom expansionen av fiktivt kapital realiseras i den produktiva sektorn? Det förefaller osannolikt på kort sikt, även om Brown och Obama tvingar bankerna att återuppta storskalig utlåning, eftersom en plötslig kreditdriven uppgång sannolikt skulle följas av ännu en skarp krasch.

Att snabbstarta kreditmarknaderna är bara en del av den strategi som regeringarna nu följer. Det finns också planer på en stor "fiskal stimulans", inklusive statliga satsningar på byggnation, infrastruktur och att upprätthålla existerande utgifter för välfärd, vid sidan av skattesänkningar som finansieras genom en ökning av statens upplåning.

I Storbritannien tillkännagav Alistair Darling en stimulans på 20 miljarder pund inklusive en sänkning av momsen med 2,5 procent och en investering i skolorna på 3 miljarder pund, projekt för att bygga vägar och kommunala bostäder. Även om detta kan förefalla mycket, är det inte mycket i sammanhanget, bara 1 procent av den brittiska BNP och inte alls tillräckligt för att få i gång ekonomin. Till och med sänkningen av momsen har antagligen mer att göra med att regeringen förutser sjunkande priser när efterfrågan avtar, vilket dem vill ta åt sig äran av, snarare än ett verkligt försök att stimulera ekonomisk tillväxt.

I Förenta staterna har Obama utlovat ett statligt stimulanspaket på mellan 500 och 700 miljarder dollar men har ännu inte avslöjat detaljerna. I Kina har regeringen lanserat en liknande stimulansplan som de hävdar är värd

omkring 586 miljarder dollar, och EU föreslog en plan på 200 miljarder euro. Även om detaljerna i planerna kommer att variera, är målet detsamma: att öka efterfrågan på varor i ekonomin.

I Storbritanniens, de flesta EU-staters och USA:s fall kommer detta att finansieras genom att öka statens underskott genom att ta upp lån på de internationella penningmarknaderna. Kina kan å andra sidan ta ur stora reserver med besparingar, liksom de utländska valutor de samlat på sig genom sina exportindustrier och kan också vara en källa till krediter.

Oavsett vilken källan till pengarna är, och detta är inte alls oväsentligt för maktförhållandena mellan stater, är alla dessa stimulanspaket i olika grad keynesianska i den utsträckning som de använder statliga åtgärder för att försöka stimulera efterfrågan på varor. Kan det lösa krisen och stoppa en recession?

Med ett ord, nej – men den kan fördröja och förändra dess form. Krisen drivs på av en överackumulation av kapital; det är för mycket kapital som jagar efter alltför få möjligheter till vinstgivande investeringar. För att skapa villkor för en hållbar återhämtning måste detta överackumulerade kapital nedvärderas och utplånas. Att pumpa in pengar i ekonomin kommer delvis att hindra den spontana utplåningen av kapital genom att företag exempelvis går i konkurs. På kort sikt kan detta förefalla vara framgångsrikt genom att öka efterfrågan på arbetskraft och öka produktionsmedel och uppmuntra en ny omgång med spekulation i fiktivt kapital och höjda konsumtionsnivåer. Men det kan inte pågå särskilt länge.

Att pumpa in pengar i systemet gör inget för att nedvärdera eller utplåna överackumulerat kapital, utan uppmuntrar en fördjupad överackumulation som lagrar problem inför framtiden.

Under dagens specifika omständigheter finns det goda skäl att tro att krisen är så allvarlig, att överackumuleringen av kapital har blivit så akut, att dessa keynesianska åtgärder när det gäller skatter och utgifter inte ens kommer att kunna fördröja krisen. George Bush använde samma åtgärder 2001–2003 när han sänkte skatterna och i massiv omfattning ökade de militära utgifterna. Det var detta som ”lagrade problemen åt framtiden” och som exploderade i år. När vi tar hänsyn till den enorma krisen i kreditsystemet, är det svårt att föreställa sig att ens en stimulans i storleksordningen hundratals miljarder dollar kommer att verka som en hävstång i den omfattning som ekonomierna i väst vant sig vid.

Allt detta pekar mot en djup och skarp recession under 2009. Det innebär också att regeringens mål för utgifter och tillväxt sannolikt inte kommer att uppnås. I Storbritannien kan det i januari 2010 finnas tre miljoner arbetslösa, en ekonomi som minskar snabbare och djupare än regeringens prognos och ett underskott i offentlig sektor som är utom kontroll.

När krisfasen – ett ögonblick av våldsam övergång i finanser och politik – övergår i en storskalig process med utplåning av kapital i verklig produktionskapacitet, sätter en recession in: arbetsplatser stängs, varor förstörs och arbetare kastas ut i arbetslöshet.

Marxisters uppgift är givetvis inte att motsätta sig keynesianska scheman för inflationsdrivande utgifter i sig, utan att kräva att inte en krona går till att rädda miljardärer och parasiter. Istället kräver vi offentligt finansierade program som ger upphov till socialt nyttiga anställningar

och som betalas genom starkt progressiva skatter på vinster och oförtjänt rikedom. Vi kräver att bankerna och finanshusen inte stötts med offentliga medel utan exproprieras och förs samman i en enda statlig bank som drivs för att samordna produktion och distribution för att tillmötesgå mänskliga behov på ett hållbart sätt, istället för absurda privata vinster.

Marxister kommer att fortsätta att vid varje tillfälle peka på att den keynesianska politikens konsekvenser i form av inflation inte vittnar om att det är omöjligt att reducera krisens negativa effekter för arbetande människor, utan om det omöjliga i att befria majoriteten från krisens och recessionens härjningar utan att övervinna det kapitalistiska systemets begränsningar. Krisen orsakas av kapitalets inre motsättningar; endast genom att frigöra oss från kapitalet kan vi bygga en högre form av civilisation som är fri från omskakande ekonomiska och sociala kriser.

Luke Cooper

www.fifthinternational.org

REVOLUTION USA: Seger åt de strejkande arbetarna i Chicago

Den fjärde december fick ungefär 250 arbetare vid Republic Windows and Doors fabrik i Chicago veta att fabriken skulle läggas ned. De tog då det modiga beslutet att ockupera sin arbetsplats. Rupa Shenoy, reporter för nyhetsbyrån AP, skriver att arbetarna med stor majoritet röstade för att ockupera fabriken tills de får de avgångsvederlag och den semesterersättning som de anser att arbetsgivarna är skyldiga dem.

Tidningen *Chicago Tribune* skriver vidare att Bank of America, som är företagets huvudsakliga kreditgivare, vägrade att utöka krediter till fabriken driftkostnader efter att företaget hade rapporterat lägre försäljningssiffror än väntat. Företaget drog då snabbt ned på alla utgifter, och bröt således mot en lag i Illinois som stipulerar att arbetare måste få vetskap om nedläggningar av företag sextio dagar innan det sker – något som ger ytterligare styrka åt arbetarna, speciellt om de skulle vilja dra företaget eller banken inför domstol, om de inte viker sig för arbetarnas krav.

REVOLUTION ställer sig helt bakom de militanta arbetarna i Chicago. Deras orädda agerande skänker inspiration åt miljontals amerikaner som letar efter ett sätt att göra motstånd mot kapitalisternas ökande attacker. För att strejken ska leda till en fullständig seger, och det snabbt, är arbetarsolidaritet nu absolut nödvändig. Det är hela den amerikanska arbetarklassens plikt att stötja fabriksockupationen i Chicago på alla möjliga sätt. Sådana här händelser ger en djupare förståelse för klassfrågan och utgör ett utmärkt tillfälle att sprida revolutionärt, socialistiska idéer. Det finns dock möjliga hinder på vägen till seger för de strejkande.

Ledningen för facket United Electrical Workers, som organiserar arbetarna på fabriken, står visserligen bakom ockupationen, men det innebär inte att man kan vara säker på att de inte kommer att svika kampen längre fram. Arbetarna får inte lita blint på den fackliga ledningen i sin kamp mot fabriksledningen och banken. De bör stå bakom facket när det aktivt arbetar för deras mål, men om den fackliga ledningen går med på överenskommelser som går emot dessa måste de stå redo att själva leda strejken. De måste förbereda sig genom att bilda en demokratiskt vald strejkkommitté som drar in alla arbetare vid fabriken

och som har ett ledarskap som står under direkt kontroll av medlemmarna.

Detta kan betyda början på en helt ny tid för den amerikanska arbetarklassen, en tid med många, militanta strejker. Leah Fried, organisatör för elektrikerfacket, har sagt att ”vi gör något vi inte har gjort sedan 1930-talet, så vi försöker få det att funka”. Det är sannerligen dags att återuppväcka vårt klassmedvetande och behovet av att aktivt motstå kapitalisternas angrepp. En seger för arbetarna i Chicago är en seger för hela arbetarklassen!

REVOLUTION USA

Debatt om medias bild av nazisterna

3 december, hölls en debatt på ABF-huset i Stockholm under rubriken Har nazisterna duperat media? Arrangörer var ABF-Stockholm, *Expo*, SNAIV (Stoppa nazismen aktivt ickevåld) samt Quick Response, och panelen bestod av Lisa Bjurwald (journalist på *Expo*), Mats J Larsson (nyhetschef DN), Arash Mokhtari (Quick Response, Röda Korset), Pia Ortíz-Venegas (Salembo och medlem i Stoppa nazismen aktivt ickevåld) samt Rolf Stengård (Dagens Eko).

Jag åkte dit som representant för Nätverket mot rasism. Tyvärr fick jag inte vara med i panelen, men jag fick yttra mig först av alla i publiken, och tilläts även göra ett inlägg till, om än kort.

Det hela inleddes med att Jan Hammarlund visade ett bildspel med exempel på hur media har beskrivit nazistiska och antifascistiska aktiviteter på senare år. Vissa gånger på ett någorlunda korrekt sätt, andra gånger på ett grovt förvrängt sätt – som när nazisternas attack på den välordnade antifascistiska demonstrationen 6 juni 2004 beskrevs som bråk mellan höger- och vänsterextremister. Paneldiskussionen bestod till stor del av att Pia Ortíz-Venegas och Lisa Bjurwald kritiserade medias sätt att rapportera om dessa frågor, och att DN:s Mats Larsson försvarade sig.

Pia Ortíz-Venegas konstaterade det absurda i att jämställa nazister och antifascister, och påpekade att Salemmarschen var som störst 2003, när nazisterna just hade kläckt sin slogan om att bekämpa det ”svenskfientliga” våldet. Då hade de haft en svans av förvirrade ungdomar, den svansen är nu borta: nu handlar det med få undantag om nazister som vet vad de gör. Hon passade också på att uppmärksamma oss på det makabra i att Klas Lund, dömd för mordet på Ronny Landin, går i spetsen för en demonstration som påstår sig vara emot våld mot svenskar.

Lisa Bjurwald kritiserade media för att nazisternas stora, välordnade uppvisningar i Salem och 6 juni får stort utrymme. Resten av året, när nazisterna misshandlar, knivhugger och försöker bränna ihjäl alla sina fiender, får de betydligt mindre utrymme.

DN:s Mats Larsson, som genom hela debatten gjorde en slät figur, svarade – flera gånger – att han inte kände igen sig i beskrivningen, men medgav att DN säkert kan förbättra sig på flera punkter.

Rolf Stengård gjorde ett bättre intryck, och jag har inte följt ekot så noga, så jag hade mindre anledning att kritisera honom direkt.

Arash Mokhtari var den mest passiva av panelmedlemmarna. Han ansåg bland annat att kampen på gatorna inte är så viktig, utan att det är på Internet nazismen ska bekämpas.

Jag, som alltså talade för Nätverket mot rasism, kritise-

rade det faktum att media allt som oftast använder ord som ”högerextremister”, ”högeraktivister” eller ”nationalister”, men är väldigt sparsamma med att kalla nazister för just nazister. När det handlar om en organisation som heter Nationalsocialistisk front, som öppet har Hitler som förebild, och som mer än gärna misshandlar folk de inte gillar, behöver man knappast tveka – mer nazistiskt än så blir det inte.

Ibland får man intrycket av att media har som högsta princip att inte såra någon nazists känslor, tillade jag spydigt (även om spydigheten inte gick hem hos alla – Mats Larsson förnekade bestämt att de har som princip att inte såra nazisters känslor, han tyckte också att de använder ordet ”nazist” ganska ofta). Vidare förklarade jag att nazisternas välordnade demonstrationer och de otaliga överfallen på vänsterfolk, invandrare, homosexuella m.m. inte är två skilda saker. Vilka paroller de använder när de vill visa upp sig, vare sig de tågar genom staden och skriker ”Ut med packet” och ”Demokrati är folkförräderi” eller det opportunistiska ”Stoppa det svenskfientliga våldet”, är bara en taktisk fråga för dem.

Målet är hela tiden att krossa oss med våld. Som avslutning på inlägget nämnde jag rapporteringen om SMR:s överfall på medlemmar i Rättvisepartiet socialisterna i Göteborg för omkring två månader sen. I DN:s notis blev det till ett diffust bråk mellan höger- och vänsterextremister. Jag ställde frågan: ville den ansvarige dalta med nazisterna, eller var han bara helt inkompetent?

Några korta inlägg från publiken följde – förutom panelen var det knappt 20 deltagare, där SNAIV verkade vara den största gruppen. Alla som yttrade sig verkade hålla med om att media är för snälla mot nazisterna. En kvinna berättade att hon är med i SAFT – Stockholms anti-fascistiska tanter – en organisation jag inte kände till. En annan såg det som ett problem att antifascisterna beskrivs som vänsterextremister, vilket skrämmer bort många vanliga människor från demonstrationerna. Lisa Bjurwald, som bekände sig till det borgerliga lägret, höll helt med om den punkten. Tyvärr hade jag inte tid att gå in på den frågan.

Jag kunde annars ha förklarat att jag inte tänkte hindra liberaler från att demonstrera mot nazisterna, och jag kommer inte att motsätta mig om de – mot förmodan får tilläggas – vill vara med och blockera nazimarscher. Där emot är jag helt emot att tona ner kritiken av högerpolitiken och kapitalismen, som ständigt ger upphov till rasism och nazism, och mitt mål är att bygga en socialitisk, klasskampsinriktad antifascistisk rörelse.

Mitt sista – korta – inlägg ägnade jag istället åt att åter bemöta Mats Larsson. Han hade sagt att rapporteringen är en svår avvägning, då nazisterna vill ha publicitet. Det vill de förvisso, men samtidigt försöker de bygga upp en offentlig bild av sig själva, och den bilden vill de inte få raserad. Ett exempel är NSF:s ultrapopulistiska namnbyte till Folkfronten, med den ty åtföljande harangen om demokrati och yttrandefrihet, liksom Info 14:s passionerade försvar för samma yttrandefrihet. Detta är en uppenbar lögn som de använder för att locka folk som kanske inte flockas kring Hitlers namn, och den lögnen vill de knappast få punkterad hur som helst.

Efter det sista inlägget förklarade så moderator Ulrika Knutson, ordförande i Publicistklubben, debatten såväl lärorik och givande som avslutad. Efteråt fick jag några uppmuntrande ord från medlemmar i SNAIV, samt en

uppmaning från Mats Larsson att vi ska fortsätta att informera media om vår syn på saken. Jag är kanske inte helt övertygad om att vi har så stora möjligheter att påverka borgerliga media, men redan samma kväll kom det upp en artikel på dn.se som kallade nazisterna för just nazister. Samma sak i DN 6 december, dagen för Salem-demonstrationerna, då också en artikel om Pia Ortiz förekom. Dock var effekten på DN begränsad – tidningen gav inget utrymme alls åt NMRs pressmeddelande efter Salem.

JHN

Stockholms filmfestival

Den 20–30 November gick Stockholms 19:e filmfestival av stapeln. Naturligtvis var Arbetarmakts utsände på plats, och rapporterar om de mest minnesvärda filmerna.

Anywhere, USA

Festivalen började för min del färgstarkt med att filmens regissör förklarade: under inspelningen blev jag biten i häcken av en fästing och hamnade i koma. Om nåt är konstigt i filmen så beror det på detta. Filmen bestod av tre delar, bland annat en där några nitiska, om än klen begåvade patrioter trodde sig vara en muslimsk terrorist på spåren. Den och historien om den gamle farbrorn som plötsligt insåg att han inte kände några svarta människor var rätt bra. Klart bäst den om den 8-åriga flickan som var fast besluten om att reda ut huruvida tandfén (*tooth fairy* – hon har väl aldrig fått samma genombrott i Sverige) verkligen existerar. Regissören valde sin dotter (Perla Haney-Jardine, debuterade som Uma Thurmans dotter i *Kill Bill*) till rollen, och vem kan klandra honom? Det hade inte varit lätt att hitta någon bättre.

Everybody dies but me

Då filmen handlar om ryska tonårstjejer blev den förstås genast utropad till en ”rysk Fucking Åmål” när den närmade sig Sverige. Det här är dock en av få ungdomsfilmer som kommer i närheten av ”originalet”. Våldigt bra och väldigt välspelad. Fast här är de i Moskva, och allt är jobbigare än i Åmål.

Martyrs

Som barn hålls Lucie fången och misshandlas, men lyckas fly. Som vuxen är hon därför ganska lack, och fast besluten om att göra upp räkningen. Hennes vän Anna försöker stötta henne, och helst hålla tillbaka de mest destruktiva dragen. Bra film, men om man inte vill se brutalitet kanske man bör välja nåt annat.

\$9.99

Australisk-israelisk leranimerad film. Kanske inte låter, kul, men det är det. Riktigt kul, och ganska bisarrt. En av huvudpersonerna, en snubbe som jobbar som indrivare försöker exempelvis förklara för en tjej han just har träffat att de inte alls är så farliga. ”Vi är precis som Robin Hood, fast tvärt om.” Vad boken för \$9.99 avslöjar om meningen med livet får vi aldrig veta, däremot funkar den om hur man lär sig simma som en delfin oväntat bra.

Hunger

Gripande om IRA-fången Bobby Sands som hungerstrejkade sig till döds i ett brittiskt fängelse. Kan speciellt rekommenderas till dem som har illusioner om att briterna körde med human behandling av sina irländska republikanska fångar. Steve McQueen fick pris för bästa regidebut.

Home

Man kan tänka sig att om man bor alldeles bredvid en nedlagd motorväg, så blir det en ganska stor omställning om vägen plötsligt öppnas igen. Förhoppningsvis hanterar man det lite bättre än familjen i filmen, men det är kanske bäst att undvika att testa. Men se gärna filmen, den är riktigt bra.

Happy-go-lucky

Mike Leigh blev lite trött på elände och satsade på feel-good. Det lyckas han rätt bra med. Sally jobbar som lärare och går i övrigt omkring och flamsar och verkar göra de flesta, inklusive publiken, på gott humör, eller kanske inte körskoleläraren.

De ofrivilliga

Ruben Östlunds andra långfilm (*Gitarrrongot* var den första) var också festivalens bästa. Fem korta historier som berättas parallellt: några tonårstjejer som är ute och festar en kväll, ett födelsedagskalas med ett fyrverkeri som går lite snett, en labil och övernitisk busschaufför, ett grabbgång som i en stuga återfinner sina mest pubertala sidor samt en ung lärarinna som genom sin starka motvilja mot handgripliga tillrättavisningar av bråkiga elever gör sig impopulär bland de andra i personalen. Grym regi, grymt bra spel, missade Bronshästen (filmfestivalens pris för bästa film) men tog mycket välförtjänt hem publikpriset samt pris för bästa manus. Arbetarmakts utsände instiftar härmed sitt eget pris: 2008 års bästa film alla kategorier och ger det till *De ofrivilliga*. Grattis Ruben. Du får ha överseende med att den där pajasen till filmkritiker på *Aftonbladet* inte förstod sig på det hela, naturligtvis håller *Arbetarmakts nyhetsbrev* högre klass.

Som extra bonus föregicks filmen dessutom av festivalens bästa kortfilm: *Goda råd*.

Rasmus planerar att rymma hemifrån, trött på mobbing, fula kläder och pappas planer på att fostra honom till fotbollsspelare. Innan han sticker spelar han in ett kassetband (nyhetsbrevets äldre läsare kanske minns dem, från tiden före mp3) med goda råd till sin lillebror som mamma fortfarande bär på.

Where in the world is Osama bin Ladin?

Efter succén med debuten *Supersize me* har Morgan Spurlock en större budget att röra sig med. Det är tur, för när sambon blir gravid bestämmer han sig för att göra världen till en säkrare plats, och att detta kräver att han letar upp just Usama. Ut i världen bär det så av. Naturligtvis är det inte så seriöst att han ska hitta Usama, men han reser omkring i Marocko, Egypten, Israel, Saudiarabien och Afghanistan och pratar med människor, samt passar på att komma med en del kritik mot USA:s stöd till reaktionära diktaturer. Spurlock kommer fram till att de flesta människor är trevliga och inte speciellt extremistiska, och det är få som tar Usama i försvar. En äldre man sammanfattar mångas uppfattning: ”Åt helvete med, bin Ladin, åt helvete med USA.” Filmen ger kanske inte så många nya politiska insikter till läsarna av *Arbetarmakts nyhetsbrev*, men det är ganska sympatiskt och inte minst underhållande.

Phoebe in wonderland

Ett av festivalens starkaste kort handlar om Phoebe, en flicka med tvångsbeteende som får rollen som Alice i en uppsättning av *Alice i underlandet*. Elle Fanning (Dakotas lillasyster) som spelar Phoebe är grym. Dessutom vill väl ingen av nyhetsbrevets läsare missa Phoebes lillasyster som är ute på Halloween utklädd till Karl Marx?

Frozen river

Årets bronshästvinnare handlar om Ray, tvåbarnsmor som just blev ensamstående då maken försvann med pengarna till det nya huset. Av en slump träffar hon en kvinna i det närliggande Mohawk-reservatet och blir inblandad i att köra illegala invandrare över gränsen från Kanada till USA. Den lågavlönade Ray vill, fullt förståeligt, få ihop pengar till att byta upp sig från det eländiga skjul hon och barnen bor i. Mycket bra film: det enda man kan invända mot att juryn valde den är att *De ofrivilliga* är ännu bättre.

En undran slutligen: vad driver egentligen dem som skriver om filmerna i festivaltidningen? Det finns anledning att tro att det är några filmnördar som försöker övertrumfa varandra i att skriva pretentiösa och intetsägande fraser när de "beskriver" filmerna. Festivalkatalogen är nästan ännu värre, så det är inte lätt att hitta de bästa filmerna. Men det jobbet tar ändå Arbetarmakts utsände på sig med glädje.

Jens-Hugo Nyberg